

DOLOČANJE VELIKOSTI SUBMIKRONSKIH DELCEV S FOTONSKO KORELACIJSKO SPEKTROSKOPIJO

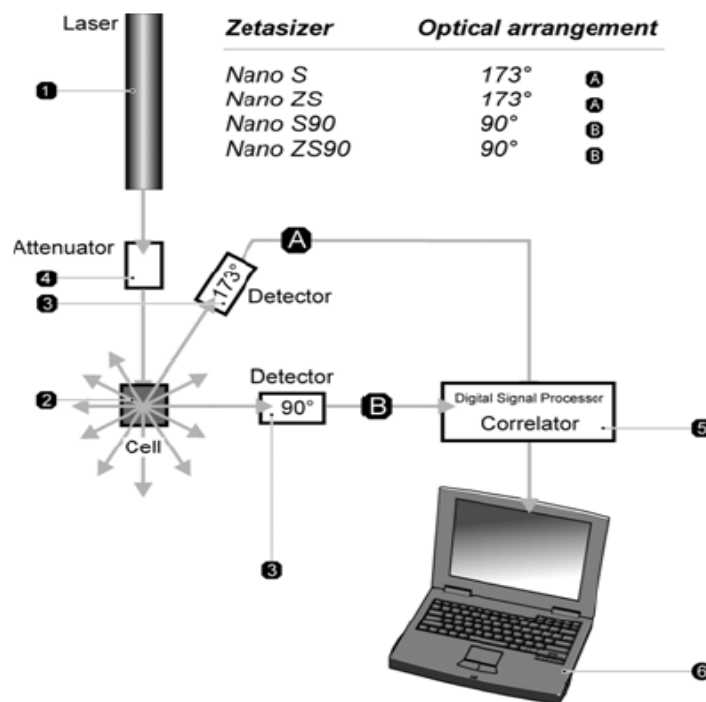
Tadej GABRIČ

Z metodo imenovano dinamično sipanje svetlobe (DSS) ali fotonska korelacijska spektroskopija (FKS) merimo velikost delcev v območju od 1-1000 nm. Metoda je zelo uporabna v industrijskih in laboratorijskih procesih, kjer veliko proučujejo in analizirajo različne snovi, denimo emulzije. Le-te vsebujejo zrnca, ki so tipično manjša od mikrometra. Tako majhnih zrnec ne moremo opazovati pod optičnim mikroskopom, saj je zaradi uklonskih pojavov ločljivost le-tega omejena na valovno dolžino svetlobe ($\lambda \sim 0,5 \mu\text{m}$).

Opis naprave za FKS: z laserskim žarkom svetimo na vzorec preko leče. Vzorec je običajno steklena cevka (kapilara) napolnjena z raztopino preizkovanih delcev dispergiranih v vodi ali kakem drugem topilu. Svetloba se na vzorcu močno sipa, kar opazimo kot svetlo črto, ki se razteza od enega do drugega roba kapilare. Sipano svetlobo detektiramo s fotopomnoževalko in nato signal prenesemo na računalnik z vgrajenim korelatorjem. Korelator kot vmesnik v računalniku izračuna avtokorelacijsko funkcijo intenzitete sipane svetlobe, ki jo podaja enačba:

$$G^{(2)}(\tau) = \langle I(t)I(t+\tau) \rangle ,$$

kjer τ (tau) predstavlja časovni zamik korelatorja, $\langle \rangle$ pa označuje povprečje po času.

Slika 1: Konfiguracija NANO sistemov za merjenje dinamičnega sipanja svetlobe firme MALVERN.

Za delce, ki so v Brownovem gibanju, avtokorelacijska funkcija kot funkcija časovnega zamika eksponentno pada:

$$G(\tau) = A + B \cdot \exp(-2\tau / \tau_d) ,$$

kjer A in B predstavljata amplitudo statičnega oz. dinamičnega dela, τ_d pa difuzijski čas. Za translacijsko Brownovo gibanje delcev je τ_d podan z enačbo:

$$(1 / \tau_d) = D q^2$$

pri čemer pa je sipalni vektor q podan z zvezo:

$$q = 4\pi n \sin(\theta/2) / \lambda ,$$

kjer je n lomni količnik vode v kateri so dispergirani sipalci, θ sipalni kot in λ valovna dolžina laserske svetlobe.

Običajno meritve potekajo tako, da sipanje opazujemo pod različnimi sipalnimi koti θ . Nato narišemo zvezo med obratno vrednostjo difuzijskega časa τ_d in kvadratom valovnega vektorja q^2 . Zveza je linearna in preko nje dobimo difuzijsko konstanto D . Difuzijska konstanta za translacijsko gibanje sferičnih sipalcev je podana z zvezo:

$$D = kT / 6\pi\eta r ,$$

kjer k predstavlja Boltzmannovo konstanto, T temperaturo raztopine oz. vzorca, r radij kroglic oz. sipalcev, η pa viskoznost vode. Če poznamo η in T , lahko iz izmerjene difuzijske konstante izračunamo radij kroglic v raztopini.

VIRI:

1) "Dynamic light scattering: an introduction in 30 minutes", DLS technical note, Malvern Instruments, (www.malvern.co.uk).